

בהר בחוקותי (65)

בהר

מצות שמיטה, הוכחה שהתורה מסיני

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר (כה, א)

בהר סיני. מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני. (רש"י)

הנה כבר נתחבטו המפרשים בשאלה, מה נתייחדה מצות שמיטה משאר המצוות, שאמרו עליה חז"ל שכל כללותיה ודקדוקיה ופרטותיה נאמרו בהר סיני. והביאור לזה הוא על פי דברי הכתוב בהמשך הפרשה: "וְכִי תֹאמְרוּ מָה נָא כָּל בְּשָׁנָה הַשְּׂבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת תְּבוּאָתֵנוּ, וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לָכֶם בְּשָׁנָה הַשְּׂשִׁית וְעָשִׂית אֶת תְּבוּאָהּ לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים". (כה, כ-כא) ואין ספק כי נס זה הוא לכל עם ישראל שתתברך התבואה בשנה אחת לשלוש שנים, ובפרט בשנה השישית שכבר נחלשה האדמה, וטבעה אז להוציא פירות שאינם טובים, הרי זה מוכיח שמצוה זו ניתנה בהר סיני מאת הקב"ה ע"י משה רבינו שהיה שלוחו. ולא כאותם האומרים שמיטה בדה ח"ו את המצוות מלבו. כי איך בשר בדם יכול להבטיח הבטחה כזו שהתבואה תתברך לכל עם ישראל בכל שנה שישית פי שלוש, ועל זה באו חז"ל ואמרו: שכשם שמצות השמיטה עניינה מוכיח שהיא ניתנה בהר סיני מאת ה' יתברך, כך כל המצוות כולן ניתנו בהר סיני מאת הקב"ה, ע"י שלוחו הנאמן, משה רבינו.

"משוש חבל" מאת הגאון רב עובדיה יוסף זצ"ל

הגרים בעולם הזה, יהיו תושבים בעולם הבא

וְהָאֶרֶץ לֹא תִמְכָּר לְצַמְתָּת פִּי לִי הָאֶרֶץ פִּי גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אֲתָם עִמָּדִי (כה, כג)

חז"ל ב"תורת כהנים" עמדו על התמיהה: אם גרים למה תושבים, ואם תושבים למה גרים, כלומר איך יכול להיות גרים ותושבים גם יחד. הם בארו: אם גרים אתם עימדי בעולם הזה, אם בעולם הזה אדם מרגיש: "גר אנכי בארץ", לא כאן המקום שלי, העולם הזה אינו אלא פרוזדור. העסק שלי הוא לעשות מה שצריך כאן כדי ללכת לטרקלין. אם כך, הרי ש"תהיו תושבים עמדי לעולם הבא", שם הוא יהיה בגדר "תושב" עם הקב"ה, אין לתאר ואין לשער! אבל אם אדם מרגיש שמקומו כאן, בעולם הזה, מה שחשוב לו הוא ליהנות מהחיים, אם כך "תהיו גרים בעולם הבא". העסק לא משתלם, כי

"ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם ובגבורות שמונים שנה", ושם מדובר על מיליוני שנים, נצח. יחי ראובן

יראת שמים, הבסיס ל'יחסי אנוש' טובים

וַיִּרְאֵת מֶלֶךְ לֹקִיד וְחִי אֲחִיד עִמָּךְ (כה, לו)

"וַיִּרְאֵת מֶלֶךְ לֹקִיד וְחִי אֲחִיד עִמָּךְ", איך יודעים, אם אתה ירא אלוקים? אם "וְחִי אֲחִיד עִמָּךְ"! אם אתה רואה גם את הזולת, הרי זה סימן שהינך ירא אלוקים. "יחסי אנוש" טובים אמיתיים נוצרים רק בזכות יראת שמים, המביאה ל"ואהבת לרעך כמוך", ומונעת התנהגויות פסולות של פגיעה, שנאה, לשון הרע, קנאה וכו'. מי שאין לו יראת שמים, לא יתן דעתו להביט על הזולת, לראות בצרתו ובשמחתו ולהושיט עזרה או להשתתף בשמחה. אדם כזה אינו רואה איש מלבד הוא עצמו. ככל שיראת השמים של אדם רבה יותר, הוא רואה יותר את השני, ואז יכול אחיו לחיות עמו. ומתוך האור

בחוקותי

אם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ (כג, ו)

פירש רש"י: שתהיו עמלים בתורה. מנין יודעים ש"אם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ", מדבר על התורה? היכן זה כתוב? יש לומר, כל מצוה שאנחנו מקיימים, כך קיומיה, בדיוק באותו אופן, בכל הדורות, מאז מעמד הר סיני. אותו שופר, אותן תפילין ואותם ארבעה מינים, וכן בכל מצוה ומצוה, לא השתנה מאומה בצורת המצוות. לא כן בלימוד התורה, כאן ישנה התחדשות, בכל דור מתחדשים חידושי תורה נוספים, יותר ויותר, "ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני רבו, כולן נאמרו למשה בסיני" (ויקרא רבה כב, ב), אבל הוא מחדש, כמו שמבקשים בתפילה "ותן חלקנו בתורתך", זה חלק שלו. ממילא, אם נאמר "בְּחֻקֵּי תִלְכוּ", ברור שהכוונה "שתהיו עמלים בתורה". כי המצוות הן אותם מצוות, ורק בלימוד התורה ישנה התחדשות הלאה והלאה, בלי סוף, בבחינת "תִלְכוּ". יחי ראובן

נְתַתִּי מִשְׁפָּנִי בְּתוֹכְכֶם...וְהִתְחַלַּקְתִּי בְּתוֹכְכֶם (כו, יא-יב)

מדוע נצרך להתהלך ולשכון בתוך בני ישראל, וכי אינו יכול להשפיע עליהם כל טוב גם ממקום מושבו. מה גם שהלוא ידוע מנהג העולם, שהמקבל הולך לנותן ולא להיפך, אם כן כיון שאנחנו המושפעים והוא המשפיע, מדוע צריך להנמיך עצמו לבוא אלינו. ברם כבר ביאר הגר"ח מוולוז'ין, בספרו "נפש החיים", כי תיכף שברא הקב"ה את הבריאיה מסרה להנהגת האדם, ונתן בידו את

הלכה: אימתי יברך בבוקר ברכת 'על נטילת ידי'?

כתב השו"ע (סי' ד' ס"א) ירחץ ידיו ויברך על נטילת ידיים ובמ"ב (סק"ד) כתב טוב יותר שלא לברך עד לאחר נטילה שניה שנוטל אחר יציאתו מבית הכסא, ובפרט אם היה צריך לנקביו בעת נטילה ראשונה שאז ודאי אינו רשאי לברך. ובפסקי תשובות (אות ב) כתב: וכן מנהג כל ישראל שאין מברכים על נטילת ידיים ליד המיטה. אלא שנחלקו הדיעות לענין מי שמפסיק הרבה מעת קימתו עד התפילה, בקביעות עיתים לתורה וכדומה, אימתי ראוי יותר לברך ברכת על נטילת ידיים, האם בביהכ"נ לפני שעומד להתפלל, וכפי הכרעת הביה"ל בשם חיי אדם, או כפי המקובלים שיש להסמיך ברכת על נטילת ידיים כמה שאפשר סמוך לקימתו, ואפילו לפני עלות השחר, כי כמעט א"א שלא תלך הרוח רעה השורה על הידים אם אינו מברך תיכף. ולמעשה מחלוקת זה בלתי מוכרעת.

פסקי תשובות חלק א'

פתגם: הקול יפה לבשמים, אך בכדי לשאוף ריח עמוק כדאי שתסיגור את הפה.

ספר "שמחלה"

חקירה: בעלי חיים לא מקבלים טומאה

מפני שאינם נחשבים אוכל, או מפני שחיותן מטהרתן. (קובץ שיעורים כתובות טו)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מעטים מול רבים

שאלו לרב אחד: בספר תהלים נאמר: "שומר פתאים ה'". ובמקום אחר בתהלים נאמר: "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם". נשאלת השאלה, במה זכו הפתאים שה' כביכול בכבודו ובעצמו שומר עליהם, ואילו יראי ה' מלאך שומר עליהם? השיב הרב: יראי השם מעטים הם ואפשר להעמיד מלאך על כל אחד ואחד מהם, אבל הפתאים הם כה רבים, עד שאין די מלאכים לשמור עליהם.

ספר חד וחלק חלק ג'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל.

המפתחות לקיום העולמות או להרסם, למען יפעיל את הנהגת ה' והשפעתו על הבריאה, באמצעות מעשיו. אם ייטיב מעשיו ירבה הטוב והברכה בעולם, ואם לאו, אזי חלילה יורע, ואף יהרס העולם. נמצא לפי זה, שהאדם, בעשותו איזה מצוה, הוא כביכול המשפיע על הקב"ה, ע"י שמרבה הברכה בעולמות ומשפיע שפע בעולם. לכך הבטיחנו הקב"ה "וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם". כי מאחר שבכח מעשינו, נעשה הוא כביכול המושפע מאתנו, וכמו שנאמר "באלוקים נעשה חיל", שבמעשה המצוות מוסיפים כח וגבורה בפמליא של מעלה, לכך הוא בא אלינו, להתהלך בתוכנו.

משולחן גבוה בשם "רבי ישראל מסלנט"

סמיכות פרשת ערכין לקללות

אִישׁ כִּי יִפְּלֵא נָגֵד בְּעַרְפּוֹ נִפְשָׁת לֹה' (כו, ב)

פרשת ערכין נסמכה לענין התוכחה והקללות, מה פשר סמיכות זו שבין ערכין לתוכחה. יש לומר: דין ערכין נאמר רק ביהודי, לגוי אין ערכין. כלומר, אם הגוי אומר "ערכי עלי", לא נאמרה כאן ההלכה שמגיל חמש עד עשרים צריך לשלם עשרים שקל כסף, מגיל עשרים עד ששים צריך לשלם עד חמשים שקל כסף וכו', אלא ערכו נמדד לפי כמה שהוא נמכר בשוק. אם הוא גיבור, יכול לסחוב שני שקי תפוח אדמה בבת אחת, ואחרי זה עוד כמה שקים בצל הוא שוה הרבה, אבל אם בקושי מסוגל לסחוב שקית תפוזים, ואחר כך עוד צריך חצי שעה מנוחה, אדם כזה לא שוה הרבה. כפי כמה שהוא שוה, כך הוא צריך לשלם בערכין.

אצל עם ישראל אין דבר כזה. הגמרא (ערכין ד':) אומרת: "נפשות" לרבות מנוול ומוכה שחין. יהודי אפילו שהוא מנוול ומוכה שחין, אף אחד לא רוצה אותו א"א לעמוד במחיצתו, ערכו בדיוק כמו יהודי אחר, ואם הוא למשל מגיל עשרים עד ששים, צריך לשלם חמשים שקל כסף. למה? התשובה היא: כי יהודי כשבאים עליו איסורים, אינו נהיה שוה פחות. אדרבה. היסורים מזככים אותו ונשמתו חשובה עוד יותר! לכן נכתבה פרשת ערכין אחר פרשת התוכחה והקללות, כי יגיע אדם בעל יסורים ויאמר: אוי, כאלה צרות, מה אני כבר שוה אחרי כל מה שעברתי!

על כך אומרת לו התורה: גם אם תעבור את כל היסורים האמורים בפרשת התוכחה, הערך של יהודי השרוי בצער ובדוחק הוא בדיוק כמו אדם גבור וחזק. נמצא שפרשת ערכין היא נחמה לנו, לדעת כי יסורים וצרות אינם מפחיתים את הערך, אלא אדרבה, אם יקבלם כראוי, יגרמו שערכו יהיה רב יותר.

יחי ראובן בשם "ר' דוד יונגרייז" זצ"ל

